

ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ БУДІВЕЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Сучасні виклики, що постають перед регіонами України, зумовлюють необхідність пошуку інноваційних підходів до формування нової регіональної політики, модернізації системи управління регіональним розвитком. Нова державна регіональна політика має стати міцним підґрунтям для активізації інвестиційно-інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності країни на зовнішніх ринках. Провідна роль у цьому процесі належить формуванню в Україні регіональних кластерів, що дозволить оптимізувати діяльність виробничих систем, активізувати розвиток високотехнологічних і наукоємних виробництв, сприятиме використанню переваг спеціалізації, створюючи на цій основі потужний синергетичний ефект соціально-економічного зростання на регіональному та національному рівнях. Саме кластери можуть стати найбільш ефективними засобами регіональної політики, що стимулює ендогенний розвиток регіонів на основі використання місцевих умов і ресурсів та конкурентних переваг.

Необхідність забезпечення конкурентоспроможності будівельної галузі обумовлюється роллю в економічному та соціальному аспекті регіонального розвитку економіки і соціальної сфери та потребує розроблення оптимальної стратегії розвитку регіонального будівельного комплексу, яка забезпечила б сприятливі умови як для споживачів будівельної продукції, так і для всіх учасників її створення – задоволення платоспроможного попиту на сучасну будівельну продукцію високої якості.

Більшість великих будівельних об'єднань нині функціонують у рамках регіональних комплексів. Доцільно зауважити, що вітчизняні фахівці в галузі регіональної економіки не мають спільного погляду з питання, що саме розуміти під терміном «регіон». Більшість з них розглядають окреслене поняття як визначення однорідного соціально-економічного та еколого-географічного утворення, ігноруючи такий фактор, як наявність автономної системи управління.

Склад регіональної інвестиційно-будівельної діяльності ряд дослідників розглядають у вигляді окремих блоків (ланок). Однак цей

розподіл у різних авторів відбувається по-своєму. Як основні сегменти виокремлюють ринки підрядних і проектно-дослідницьких робіт. Чимало дослідників пропонують розглядати інвестиційно-будівельну діяльність як певну систему, що складається з низки підсистем (передпроектна, проектна, виробнича, експлуатаційна, посередницька, фінансова, планова й результуюча) [1].

Однак, доцільно розглядати склад регіональної інвестиційно-будівельної діяльності у вигляді п'яти блоків (ланок):

- інвестиційного, що забезпечує будівництво інвестиційними ресурсами;

- будівельного – сукупності будівельних, монтажних, ремонтних організацій, що забезпечують кінцевий результат функціонування всієї діяльності;

- промислового, що є сукупністю галузей промисловості будівельних матеріалів, деталей і конструкцій та інших галузей промисловості, які поставляють для будівництва предмети й знаряддя праці, а також галузей виробничої інфраструктури (підприємства механізації й транспорту, зв'язку, матеріально-технічного постачання та ін.);

- науково-проектного – сукупності проектних, наукових, дослідно-конструкторських, дослідницьких та інших організацій, що забезпечують нормальне функціонування комплексу;

- інституціонального, що охоплює галузеві органи управління й регулювання інвестиційно-будівельної діяльності, а також різні об'єднання учасників (союзи, консорціуми, асоціації та ін.).

Істотною перешкодою забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності будівельних підприємств регіонів є структурна недосконалість системи – слабкість інтеграційних зв'язків між виробниками продукції, переробними підприємствами, постачальниками технологій та обладнання, науковими й освітніми установами. У розвинених країнах ці проблеми розв'язують завдяки інтегруванню економічних агентів за галузевою і просторовою ознаками в кластерні утворення. Їх об'єднує головне – в результаті синергетичних ефектів при взаємодії зростає продуктивність праці як у кластері, так і в суміжних секторах економіки. Ті регіони, де функціонують кластери, досягають вищих показників у динаміці розвитку, основою якого є виробнича кооперація.

Метою утворення будівельного кластера регіону є об'єднання

учасників будівництва й забезпечення ефективного функціонування за рахунок зменшення трансакційних витрат. Загалом, будівельний кластер призначений реалізувати три стратегічні напрями: розвиток житлового, комерційного, промислового та дорожнього будівництва; модернізація матеріально-технічної бази промисловості будівельних матеріалів і сировинної бази будівельного комплексу в регіоні; інституційне забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу.

Структурними складниками посилення конкурентоспроможності учасників кластера є економія витрат при: поширенні інформації (розповсюдження інформації про співпрацю, необхідні технології та сучасні можливості будівництва, моніторинг законодавчої бази, випуск інформаційних бюлетенів); маркетингу (просування продукції чи послуг кластера, популяризація ресурсів та поширення внутрішніх знань, презентація учасників кластера); виробництві (створення спільними зусиллями виробничих потужностей із виготовлення високоякісних будівельних матеріалів та зниження собівартості будівельної продукції); закупівлях (координовані закупівлі обладнання чи будівельних матеріалів, заощадження коштів на обсягах замовлень); навчанні (розроблення тренінгових програм, організація комунікативних заходів для поширення досвіду у сфері будівництва) [2].

Відповідно, для досягнення однієї з головних цілей створення кластеру – поєднання всіх компонент виробничого процесу – від пошуку будівельних об'єктів, постачання сировини до кінцевого споживання, охоплюючи експлуатацію та обслуговування готових будівельних об'єктів, функціонування їх спеціалізованої інфраструктури – необхідне інформаційне, інтелектуально-кадрове, матеріально-технічне, технологічне, нематеріальне, фінансове, інвестиційне та інноваційне забезпечення.

У цьому контексті важливо, щоб представники керівних державних структур дотримувалися принципів: створення сприятливого економіко-правового та організаційного середовища для організації і розвитку кластерів; необмеженості кількості створюваних у регіоні територіальних інтегрованих структур; рівномірного та просторового розвитку регіональних будівельних кластерів, разом із організацією територіальних інтегрованих утворень з переважанням державної форми власності та державного фінансування їх діяльності; достатньої та рівної підтримки всіх кластерів (та їх учасників), що функціонують та створюються; добровільності при обранні організаційної структури і

форми господарювання, формуванні складу учасників кластера [3].

Для забезпечення конкурентоспроможності економіки регіону необхідно створити належні висхідні передумови зміцнення та розвитку факторних конкурентних переваг первинної ланки, зокрема суб'єктів господарювання, які створюють значну частку доданої вартості, формують економічний потенціал інвестиційно-будівельної галузі та економіки загалом.

Література

1. Кадол Л. В. Етапи реструктуризації підприємств будівельної галузі / Л.В. Кадол // Вісн . Криворізь . техн. ун-ту : зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2005.– Вип.6.– С. 193–196.
2. Мокія А. І. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону [Текст]: Монографія А. І. Мокія, Т. Г. Васильціва. – Львів: Ліга Прес, 2010 – 488 с.
3. Пинда Р. В. Регіональна політика розвитку будівельних кластерів в Україні / Р. В. Пинда // Науковий вісник Полт НТУ. Економіка і регіон. – 2014. – № 1(44). – с.79–84.
4. Ракицька С. О. Формування інтегрованих об'єднань у будівельному комплексі України / С. О. Ракицька, О. М. Жусь // Глобальні та національні проблеми економіки – [Електронне наукове фахове видання]. Миколаїв: МНУ ім. Сухомлинського. – Вип. 2. – 2014. – С.683–687.
5. Федоренко В. Г. Концепція кластерної політики в Україні / В. Г. Федоренко, А. М. Тугай, А. Ф. Гойко, В. Б. Джабейло // Економіка та держава. – 2008. – № 11. – С. 5–15.

Наталія СЛІВІНСЬКА

Тернопільський національний економічний університет, Україна

НОВІ ФОРМИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сучасна регіональна політика країн-членів ЄС та України потребує пошуку нових форм транскордонного співробітництва, які дадуть змогу досягнути повномасштабного інтегрованого простору. Транскордонне співробітництво може здійснюватися у межах створеного євро регіону шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах та шляхом розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами